

ВИСШЕ ВОЕННОМОРСКО УЧИЛИЩЕ "Н. Й. ВАПЦАРОВ"

9026 Варна, ул. "В. Друмев" No73, тел. 052/632-015, факс 052/303-163

"FILII MARIS SUMUS"

СТ А Н О В И Щ Е

върху дисертационен труд за получаване на образователната и научна степен „ДОКТОР“

Автор на дисертационния труд: Асистент Мая Велинова Рогашка

Тема на дисертационния труд: ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ПРИЛОЖЕНИЕ НА ПСИХОЛОГИЧЕСКИЯ ТРЕНИНГ И ВЛИЯНИЕТО МУ ВЪРХУ ИЗГРАЖДАНЕ НА ЛИДЕРСКИ КАЧЕСТВА НА МОРСКИТЕ КАДРИ ЗА ВОЕННОМОРСКИТЕ СИЛИ И ГРАЖДАНСКОТО КОРАБОПЛАВАНЕ.

Научна специалност: „Военна психология“

Професионално направление: „Психология“

Научна област: „Социални, стопански и правни науки“

Катедра: „Социални, стопански и правни науки“

Факултет: „Навигационен“

Изготвил становището: капитан I ранг о.р., професор д.пс.н. инж. Илия Петров Пеев, научен ръководител

Въведение:

Асистент Мая Велинова Рогашка е записана в докторантура на 01.02.2010 г. със заповед на Министъра на отбраната № ОХ-23/15.01.2010 г.

Асистент Рогашка е изпълнила Индивидуалния учебен план за подготовката на докторантката, предвидените изпити са положени с оценка „Отличен“, участвала е активно в научни форуми в страната и има 11 публикации по труда.

Експерименталната работа по темата е проведена във ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“ в периода ноември 2011 – септември 2013 г. Началото на експеримента съвпадна с назначаването на авторката като хоноруван асистент в катедра „Социални, стопански и правни науки“, което се отрази положително върху качеството на изследователската дейност. Катедреният колектив на всички етапи на експеримента оказваше подкрепа и съдействие, резултатите периодично се обсъждаха с колегите, което способства за реализиране на пълния замисъл на дисертационния труд и доказване на заложената работна хипотеза.

I. Темата на дисертационния труд „Възможности за приложение на психологическия тренинг и влиянието му върху изграждане на лидерски качества на морските кадри за Военноморските сили и Гражданското корабоплаване“ е актуална и значима не само за Военноморските сили и Гражданското корабоплаване, но и за Въоръжените сили на Република България, за военните формирования на НАТО и за модерното висше образование.

В научно и практико-приложно отношение актуалността и мащабността на разработвания в дисертационния труд проблем се явява продължение и развитие на вече утвърдена във ВВМУ „Н. Й. Вапцаров” **школа по морско лидерство**, в която широко приложение намират комплекс от психолого-педагогически интерактивни методи за подготовката и квалификацията на морски командни кадри от всички управленски нива.

Авторката успешно се е справила със задачата да изследва и развие психологическия тренинг, способстващ в най-голяма степен за формиране на лидерските качества на курсантите и студентите и изграждането им като креативни личности, генератори на знания чрез прилаганите от 2 десетилетия насам в Морско училище интерактивни методи: диалогова лекция и психологически тренинги, решаване на казуси и тестове, обсъждане на литературни източници, самостоятелна работа, индивидуално и екипно изследване на реалната практика в корабоводенето и водния транспорт у нас и в чужбина, разработване и обсъждане на курсови проект по изучаваната тематика, изследвания в морските фирми и компании и др.

Изследването хармонира с достиженията на съвременната когнитивна наука и най-новите психолого-педагогически технологии, които намират благоприятна среда във ВВМУ „Н. Й. Вапцаров” в лидерското изграждане и личностното развитие на курсантите и студентите чрез занятията по психология и лидерство: метода на латералното мислене на професор Едуард де Боно, метода на позитивната психотерапия на професор Носрат Песешкиан, сугестопедичните методи и резервопедията на професор Георги Лозанов, методите на опорните конспекти на академик Виктор Фьодорович Шаталов.

Потребността от внедряването на психологическия тренинг във висшето военно и гражданско морско образование се обуславя най-вече от съвременните изисквания на НАТО към лидерската подготовка на офицерските кадри и Международна конвенция за вахтената служба и нормите за подготовка и освидетелстване на моряците, 1978 г. с нейните изменения от 2010 година, известни като Манилските поправки на Конвенцията STCW: STCW Convention 2010. Manila 2010 Amendments.

Дисертацията съдържа съвременни парадигми за лидерството и изследва основните аспекти на лидерството, базирайки се на най-новите изисквания на Международната морска организация (ИМО) към корабната безопасност и морските офицери като лидери във водния транспорт и напълно отговаря на изискванията на Европейската агенция за морска безопасност (EMSA) и Националните стандарти за обучение на морски кадри.

Темата и съдържанието на дисертационния труд напълно хармонират с най-новите изисквания на Международната асоциация на морските университети (IAMU) за повишаване на качеството на морското обучение и практика.

Дисертационният труд „Възможности за приложение на психологическия тренинг и влиянието му върху изграждане на лидерски качества на морските кадри за Военноморските сили и Гражданското корабоплаване” е навременен отговор на проблемите и задачите, поставени във фундаменталното изследване на висшето образование в Република България, което Сметната палата и Българската стопанска камара направиха през есента на 2013 година и техните послания до академичните ръководства у академичния състав нас.

II. Асистент Мая Велинова Рогашка познава задълбочено състоянието на проблема за приложение на психологическия тренинг и влиянието му върху изграждане на лидерски качества на морските кадри за Военноморските сили и Гражданското корабоплаване и оценява творчески литературния материал, което убедително личи от направения обзор върху темата.

В изследването са използвани общо 208 научни труда и ръководни документи. Дисертационният труд е съставен от три глави, девет приложения и библиографска справка. Представени са 44 таблици и 18 фигури.

Брой на публикациите по дисертацията – 12 бр.

III. Избраната от авторката методика на изследване позволява достигането на поставената в дисертацията цел и решаване на изследователските задачи.

Използван е ефективен изследователски инструментариум: библиографски метод; анализ и синтез на литературни източници; формиращ експеримент, в условията на провеждане на тренинговите занятия; анкетни методи за изследване на курсантите и студентите; интервю с командири и преподаватели, както и с обучаемите; тестови методики за оценка на лидерските качества; наблюдение – по време на тренинговите занятия с непосредственото участие на автора; самонаблюдение (интроспекция); метод на психологическата беседа.

Авторката познава добре ръководни документи по темата за лидерството във Военноморските сили и Гражданското корабоплаване.

Специално следва да се подчертае личният опит на асистент Мая Рогашка във всички структури на Военноморските сили, а именно – в бойни поделения, във ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“, щаба на ВМС, пункт за базиране Варна. Нейният голям практически опит способства да се синтезира всичко онова позитивно и креативно, което е създадено от авторката през последните 10 години и след това пренесено в личната психологическа работа с офицерите и техните семейства.

Изграденото доверие между асистент Рогашка и изследваните курсанти и студенти е част от инструментариума на изследването.

IV. Научни приложни приноси на дисертационния труд:

Научно-приложните приноси на дисертационния труд се свързват с обобщаване на значителен многогодишен опит по лидерското изграждане на курсантите във ВВМУ „Н. Й. Н. Вапцаров“ и неговото творческо приложение при обучението на студентите, които се обучават по граждански специалности за Търговското корабоплаване, морската индустрия и Водния транспорт. Изпреварващо авторската отговаря на новите стандарти за лидерската подготовка на морските офицери, които се поставят от Международната морска организация в Манилските поправки на Конвенцията STCW ‘1978/1995/2010 и Европейската агенция по безопасност на корабоплаването (EMSA).

В дисертацията асистент Рогашка получава и доказва нови научни факти, свързани с лидерската подготовка на студентите, които се обучават за Търговското корабоплаване и с които до скоро не се провеждаха занятия по лидерско изграждане.

Едно от достойнствата на дисертацията, че се доказаха тези нови потребности от лидерство в корабоплаването.

Значимостта на научните приноси за науката и практиката се състои в това, че на основата на своите изследвания в дисертацията и на огромния опит по лидерско изграждане в Морско училище, авторката разработи конкретни програми за формиране на лидерски компетенции и способности у студентите, които се обучават в ОКС „Бакалавър“ и ОКС „Магистър“ за Търговското корабоплаване.

В дисертацията ясно се открояват следните научни приноси:

1. Систематизиран е богатия и дългогодишен опит на ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“ за лидерска подготовка на курсанти и подготовка на офицери в следдипломна квалификация, и е направен опит тази традиция да бъде пренесена в обучението на студенти. Това би обогатило интегрирания подход в обучението на студенти и курсанти, една прекрасна традиция завещана ни от генерал - майор Константин Кирков точно преди един век.

2. Доразвиват се и продължават натрупаните традиции в областта на лидерската подготовка и се предлага усъвършенстване, разширявайки полето на приложимост.

Разработеният по инициатива на научния ръководител в съавторство с докторантката психологически практикум „Психологическият тренинг във водния транспорт“, публикуван през декември 2012 г. отразява двадесет годишния опит на ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“ в областта на интерактивните методи на обучение и психологическите тренинги, приложението на позитивната психотерапия на проф. Носрат Песешкиан и метода на латералното мислене на проф. Едуард де Боно.

Чрез издаването на практикума първоначално се отговори на потребностите и исканията на студентите от специалността „Мениджмънт във водния транспорт“, които бяха и неговите първи читатели и популяризатори по телевизията и медиите. Чрез психологическия практикум се създадоха условия за провеждане на тренинги по лидерска подготовка с всички студенти от ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“. Към практикума проявяват подчертан интерес компаниите, които провеждат обучение и квалификационни курсове на морски специалисти.

3. Систематизирана е и синтезирана значителна по обем научна информация, свързана с методите на психологическите тренинги, което позволява тяхното ползотворно прилагане в лидерското изграждане на морските офицери. Това по-нататък може да се използва като апробация на основата на нови дидактически пособия за Българската армия, Военноморските сили, висшето образование.

4. Оригиналността и научния характер на настоящия труд се изразяват в обобщаването на дългогодишния опит в лидерското изграждане и конкретни разработки за апробиране и внедряване на тренингови форми във висшето образование. Педагогическото и научно методическо равнище на разработката позволява ефективното □ използване като помагало в работата на курсанти, студенти, командири и преподаватели както от ВВМУ Н. Й. Вапцаров“, така и от други университети.

V. Резултатите от дисертационния труд са използвани вече в научната и социалната практика по време на формиращия експеримент сред студентите, които се обучават за Търговското корабоплаване.

Използваните изследователски методи показват, че натрупаният с курсантите опит по лидерско изграждане трябва да се развие и приложи и при студентите от ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“. Много от студентите, участвали в експерименталните занятия проявиха желание да започнат занятия по лидерство веднага. През новата учебна година студентите проявяват подчертан интерес към лидерската подготовка и не само това – те проявяват и изследователски дух, като изследват лидерството в различни морски компании.

Дисертацията съдържа във вид на приложения Учебни програми за обучение и Тренинги по лидерство на студенти, които биха могли да бъдат внедрени във ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“. Програмите биха могли да бъдат апробирани и в други университети, като акцент се поставя на влиянието върху човешкия елемент в корабоплаването.

VI. Препоръки за бъдещо използване на научните и научно-приложните приноси в дисертацията и внедряване в практиката:

Основната идея на авторката е да се приложат богатите възможности на психологическия тренинг при лидерското изграждане на студентите, които се обучават в Морско училище за Търговското корабоплаване.

Ръководствата на катедра „Социални, стопански и правни науки“, факултет „Навигационен“ и ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“ положително се отнасят към апробацията на ефективни методи за лидерско изграждане на студентите. Убедени се, че след проверката на ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“ от Европейската агенция по безопасност на

корабоплаването (EMSA) ще се създаде още по-благоприятна среда за реализиране на основните предложения на авторката в нейния дисертационен труд.

Основания за това дава и разработването на съвместен проект по лидерство, в който водещи са два университета - ВВМУ „Н. Й. Вапцаров” и Университета по библиотекознание и информационни технологии в гр. София.

VII. Асистент Мая Велинова Рогашка да продължи изследователската си дейност в същата посока. За популяризиране на получения изследователски и внедрителски опит на семинари преподаватели, психолози и командири от ВВМУ „Н. Й. Вапцаров” и НВУ “Васил Левски” и слушатели от ВА “Г. С. Раковски” да представи съдържанието на Учебните програми за лидерска подготовка със студенти.

Целесъобразно е тези програми в пълен обем да бъдат използвани за подготовката на бъдещите морски офицери като лидери за Военноморските сили и Търговското корабоплаване.

Категорично следва да се подчертае още нещо с изключителна важност за висшето образование: В продължение на повече от две десетилетия създаваните във ВВМУ „Н. Й. Вапцаров” традиции в лидерската подготовка на курсантите и студентите чрез системата от психологически тренинги се открояват като солиден изпреварващ научен опит и капитал на Морско училище, в което обучаемите придобиват способности и компетенции да прилагат модерното латерално мислене и позитивния подход в морската дейност.

В проведените наскоро изследвания от Българската стопанска камара и Одитния доклад № 0300002212 от месец септември 2013 г. на Сметната палата върху висшето образование в Република България и реализацията на випускниците, едва сега у нас за пръв път се поставя задачата във висшите училища да се учат студентите на латерално мислене, екипна работа, лидерство, позитивен подход и социална компетентност, което е заложено и в проекта за нова Стратегия на висшето образование у нас.

Този научен принос на Морско училище като новатор от национално измерение в областта на интерактивното обучение следва да се оцени по достойнство както от Министерството на отбраната, така и от Министерството на образованието и науката, от Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията и от Изпълнителна агенция „Морска администрация”.

VIII. Заключение:

Главното достойнство на дисертацията „Възможности за приложение на психологическия тренинг и влиянието му върху изграждане на лидерски качества на морските кадри за Военноморските сили и Гражданското корабоплаване” на асистент Мая Велинова Рогашка е прецизната и творческа научна оценка на постигнатото в областта на изследвания проблем. Доказа се убедително, че във ВВМУ „Н. Й. Вапцаров” е изградена от две десетилетия школа по лидерска подготовка на офицерски кадри за Военноморските сили и тази школа има своето бъдеще при подготовката на морските командни кадри от всички нива за Търговското корабоплаване. За реализирането на тези авторски идеи асистент Мая Рогашка е разработила оригинални учебни програми, които са лично дело на докторантката и представляват значим научен принос в модерната психология и педагогика на висшето морско образование.

По този начин асистент Мая Рогашка разширява приложното поле на лидерската подготовка чрез апробиране на модерни психологически теории върху стандарти и концепции, които се съдържат в изискванията на Международната морска организация и Европейската агенция за безопасност и корабоплаване.

Систематизиран е богатият опит за лидерска подготовка на курсанти и офицери от ВВМУ „Н. Й. Вапцаров”. Усъвършенствана е методиката за психологическия тренинг. Доказано е положителното влияние на психологическия тренинг върху

изграждането на лидерски качества на морските кадри от Военноморските сили и Търговското корабоплаване.

Дисертацията се базира на най-новите теоретични изследвания и ръководни документи по морско лидерство, което е позволило на авторката да направи редица важни изводи за обучението и възпитанието на офицерските кадри и изграждането им като лидери в корабоплаването на XXI век.

В дисертационния труд „Възможности за приложение на психологическия тренинг и влиянието му върху изграждане на лидерски качества на морските кадри за Военноморските сили и Гражданското корабоплаване” се открояват доказани теоретични и приложни научни приноси и личи творческия подход на авторката към разработване на сложните проблеми на духовния фактор във Водния транспорт.

Проведеният мащабен формиращ експеримент във ВВМУ „Н. Й. Вапцаров” убедително потвърди заложената хипотеза и същевременно разкри нови перспективи за продължаване на изследванията както от авторката, така и от изследователски колективи.

Чистосърдечно изказвам моето удовлетворение от съвместната продължителна работа с асистент Мая Велинова Рогашка като неин научен ръководител. Успешното завършване на дисертационния труд е убедително свидетелство за нейните креативни способности, организаторски умения и творческо прилагане на националния и международния опит в подготовката на морските лидери за модерното корабоплаване.

Дисертацията има качествата на завършен самостоятелен научен труд и се базира на най-новите теоретични изследвания и ръководни документи на НАТО, Българската армия и международни източници, развива заложените в тях идеи, прави конкретни действени препоръки, което е позволило на авторката да направи редица важни изводи за обучението и възпитанието на морските офицерски кадри и изграждането им като модерни лидери.

Всичко гореизложено ми дава основание да оценя високо дисертационния труд „Възможности за приложение на психологическия тренинг и влиянието му върху изграждане на лидерски качества на морските кадри за Военноморските сили и Гражданското корабоплаване” и да предложа на уважаемите членове на научното жури да даде на асистент Мая Велинова Рогашка образователна и научна степен “Доктор” в научната област “Социални, стопански и правни науки”, професионално направление “Психология”.

РАЗРАБОТИЛ СТАНОВИЩЕТО:

ПРОФЕСОР Д.П.С.Н.

ИЛИЯ ПЕЕВ

17 март 2014 г.
гр. Варна